

Hegrenæs, Förster, C., Sandvei, B. & Simonnæs, I. (2025). Juridisk oversetter eller jurist som oversetter? Om å undervise juridisk oversettelse. I R. Helde, A. Parmann & E. Suzen (Red.), *Undervisning i rettsvitenskap for de som ikke skal bli jurister* (s. 305–326). Fagbokforlaget. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa5402015>

Kapittel 15

Juridisk oversetter eller jurist som oversetter?

Om å undervise juridisk oversettelse

Claudia Förster Hegrenæs¹, Beate Sandvei¹ og Ingrid Simonnæs¹

¹ NHH Norges Handelshøyskole

Sammendrag: I globaliseringens tid er oversettere brobyggere mellom kulturer og samfunn (Obenaus, 1995; Scott & O’Shea, 2021). Fagoversettelse, skriftlig oversettelse av tekster fra fagdomener som teknologi, medisin, juss mfl., har lang tradisjon innen oversetterutdanning og oversettelsesforskning. Oversettelse av juridiske tekster som lover og forskrifter, dommer, avtaler o.l. utgjør en betydelig del av fagoversettelse i dagens samfunn. Slike tekster stiller mangfoldige krav til oversetteren, som må beherske to språk på høyt nivå og ha god innsikt i fagdomenet (Albir, 2017). For å kunne oversette slike tekster på en måte som garanterer rettssikkerheten, kreves det kunnskap om to rettssystemer og forståelse av komparativ rett (Gémar, 2014). I dette kapittelet beskriver vi *JurDist*, et nettbasert undervisningstilbud på masternivå i juridisk oversettelse (fra og til engelsk, fransk, spansk og tysk), for oversettere med som regel liten eller ingen innsikt i juss. Kurset gjennomføres over to semestre og utdanner fagoversettere med spesialkompetanse i juridisk oversettelse.

Nøkkelord: juridisk oversettelse, oversettelseskompetanse, oversetterutdanning, rettslingvistikk, komparativ rett

Abstract: In the era of globalization, translators are mediators between cultures and societies (Obenaus, 1995; Scott & O’Shea, 2021). Specialized translation, written translation of texts from domains such as technology, medicine, law, etc., is a well-established field within translator education and translation research. The translation of legal texts such as laws and regulations, judgments, agreements, etc. constitutes a significant part of professional translation today. Such texts place various demands on the translator, who must master two languages and language systems at a high skill level in addition to a good understanding of the subject domain (Albir, 2017). In order to translate such texts in a way that guarantees legal certainty, the translator has to possess knowledge of two legal systems and an understanding of legal methods (Gémar, 2014). In this chapter we describe *JurDist*, an online teaching program in legal translation at master’s level (from and to English, French, Spanish and German) for translators with little or no knowledge of law. The course is conducted over two semesters and is designed to train professional translators, equipping them with specialized expertise in legal translation.

Keywords: legal translation, translation competence, translator education, legal linguistics, comparative law

Innledning

Oversettelse, skriftlig overføring av tekst fra ett språk til et annet (Delisle *et al.*, 1999), kan spores tilbake til antikken. Den romerske filosofen og retorikeren Cicero og hans oversettelser av den greske filosofien til latin nevnes ofte i forbindelse med oversettelsens historie (Woodsworth, 2001). Verdenshistorien har sett en utvikling der kontakt mellom mennesker med ulik kulturell og lingvistisk bakgrunn har blitt hyppigere, og i globaliseringens tid er oversettere blitt viktige brobyggere mellom kulturer og samfunn (Obenaus, 1995; Scott & O’Shea, 2021).

I takt med utviklingen av oversettelsesvitenskap som et eget fagfelt i andre halvdel av forrige århundre ble det nødvendig med en avgrensning av det som anses som oversettelseskunnskaper og -ferdigheter fra det som anses som to- (eller fler-)språklighet. I dette kapitlet forholder vi oss til oversettelse som noe mer enn å beherske to språk. Som Robinson (1997, s. 50) påpeker, er «Translation ... a highly complicated process requiring rapid multilayered analyses of semantic fields, syntactic structures, the sociology and psychology of reader- or listener-response, and cultural difference. ... translation is constantly creative, constantly new».

Ser man bort fra privat reisevirksomhet, skaper dagens kulturelle, politiske og økonomiske relasjoner mellom ulike land et stort kommunikasjonsbehov. Dette resulterer i at et betydelig antall tekster må oversettes for å oppnå spesifikke kommunikasjonsmål. Ved siden av skjønnlitterær oversettelse (Koller & Berg Henjum, 2020, s. 321f.) dekkes mye av dette behovet gjennom fagoversettelse, dvs. oversettelse av tekster fra fagdomener som økonomi, medisin, juss med flere. På et supranasjonalt plan oversatte for eksempel EU-kommisjonens generaldirektorat for oversettelse (DGT) i 2023 cirka 2,6 millioner sider tekst til de 24 EU-språkene (DG Translation, 2024, s. 6).

Behovet for fagoversettelse i Norge er stort, og det er hovedsakelig tre årsaker til dette:

1. Økonomiske og politiske relasjoner: Norske aktører i offentlig og privat sektor har et behov for fagoversettelser grunnet globale økonomiske og politiske relasjoner.
2. Innvandring: På individnivå er det også behov for oversettelser, spesielt knyttet til innvandring.

3. Norsk som et språk med begrenset utbredelse: Norsk er et såkalt «Language of Limited Diffusion» (LLD). Det betyr at det er et språk med et begrenset antall morsmålsbrukere, og et språk som sjelden blir lært av fremmedspråksbrukere.

Norsk økonomi er først og fremst preget av globale handelsforbindelser gjennom for eksempel eksport av olje, gass og fisk, og import av matvarer samt industrielt utstyr. Norge har i mange tiår hatt et tett økonomisk samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen. I tillegg kommer en lang rekke bilaterale handelsavtaler verden rundt (Regjeringen, 2021). I politisk sammenheng er Norge blant annet medlem av Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), som i 1999 ble inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven.

Med hensyn til innvandring mottar Norge som medlem av Schengen-avtalen årlig et større antall arbeidsinnvandrere (ca. 9 000 personer i 2022, ca. 17 000 personer i 2021; Statistisk sentralbyrå, 2023). Men også familieinnvandring spiller en rolle. Til slutt fører politiske uroligheter til en konstant strøm av flyktninger til Norge (ca. 4 300 personer i 2021; ca. 35 600 personer i 2022, Statistisk sentralbyrå, 2023). Uansett bakenforliggende grunn har disse noe til felles: det oppstår et kommunikasjonsbehov som må dekkes gjennom fagoversettelse. Kontrakter med globale handelspartnere, bruksanvisninger for importert industrielt utstyr og personlige dokumenter som fødselsattester, vigselsattester og vitnemål må oversettes. En betydelig del av disse dokumentene faller inn under kategorien juridiske dokumenter (kontrakter, avtaler, attester o.l.) og omfattes derfor av den delen innenfor fagoversettelse som kalles for juridisk oversettelse.

Til tross for dette behovet er utdanningstilbudet i fagoversettelse i Norge svært begrenset. Per i dag tilbys bare ett studieprogram på masternivå ved Universitetet i Agder (UiA). I tillegg finnes det et etter- og videreutdanningstilbud i oversettelse i offentlig sektor (UiA, vår 2024) og enkeltstående emner som del av fremmedspråkstudier (f.eks. ved Universitetet i Oslo). Enkeltemnene har dog ikke som mål å utdanne fagoversettere.

I dette kapitlet beskriver vi *JurDist*, et nettbasert undervisningstilbud på masternivå i juridisk oversettelse (fra og til engelsk, fransk, spansk og tysk) for oversettere med som regel liten eller ingen innsikt i juss. Vi viser at grunnleggende kunnskaper i juss og komparativ rett er avgjørende for en juridisk oversettelses kompetanse. Før vi beskriver kursets innhold i detalj, gir vi

en kort oversikt over litteraturen om juridisk oversettelse og den teoretiske og empiriske forskningen som er utgangspunktet for kursets læringsutbyttebeskrivelser, læringsinnhold og pedagogiske utforming.

Juridisk oversettelse

I litteraturen beskrives profesjonell oversettelseskompetanse som en slags superkompetanse sammensatt av ulike delkompetanser (Albir, 2017; Göpferich, 2008, 2009; Wilss, 1976, s. 120). Disse kompetansene er delvis overførbare til andre profesjonelle kontekster og delvis spesifikke for oversetterprofesjonen. Blant de overførbare kompetansene finner vi kunnskap om verden (samfunn, kultur, politikk, historie, etc. i minst to kulturer), kognitive evner som logisk tenkning og refleksjon, motoriske evner som maskinskriving etter touch-metoden og informasjonssøkkompetanse (*information mining*), dvs. evnen til å finne frem til og vurdere kvaliteten på relevante kilder.

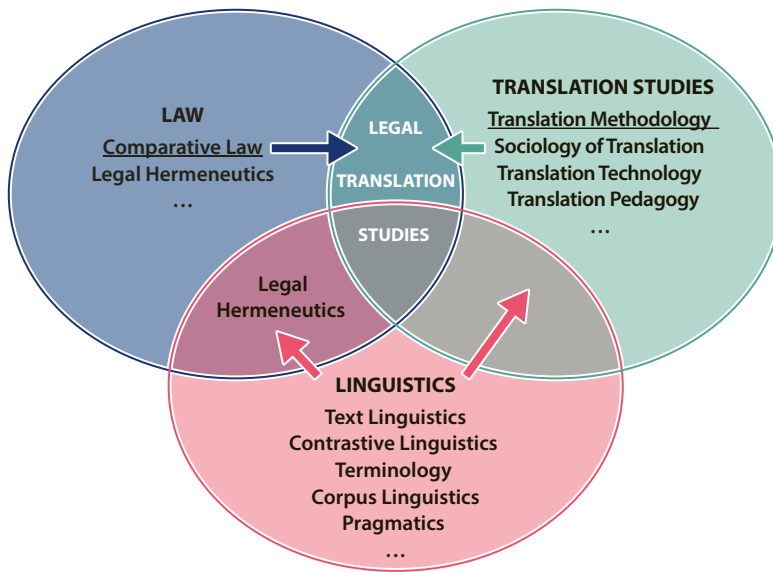
Blant kompetansene som er spesifikke for oversettelse, er flerspråklighet (oversetteren må beherske *minst* to språk og språkssystemer på høyt nivå) og kunnskap om oversettelse som fag (teori og metode). Profesjonell fagoversettelseskompetanse er spesifikk for hvert fagdomene (juss, medisin, økonomi, etc.) og er en interdisiplinær kompetanse mellom det spesifikke fagdomenet og oversettelse.

Ifølge Scarpa (2020, s. 112) skiller juridisk oversettelse seg tydelig fra andre typer fagoversettelse. Dette skyldes at de sosiale og kulturelle kontekstene til kilde språket (språk det skal oversettes fra) og målspråket (språk det skal oversettes til) kan være svært ulike i to rettssystem (kontinental/romersk-germansk rett, *civil law*; anglo-saksisk rett, *common law*; religionsbasert rett m.m. – for eksempel Friedman, 1975, s. 199–201; Husa, 2015, s. 213–219; Prieto Ramos, 2022; Schroth, 1986; Scott, 2017). Det hevdes til og med at juridisk oversettelse er «det komplett umuliges kunst» (Talén, 1998). Dette står i motsetning til for eksempel medisinsk oversettelse, der forståelsen av fagdomenet er universell og oversettelse dermed ikke like utfordrende.

Det er bred enighet i litteraturen om at juridisk oversettelse er en spesialisering i fagoversettelse som har status som en egen interdisiplin (Prieto Ramos, 2014a, 2022) – jf. Figur 15.1.

Figur 15.1

Disciplinary boundaries of Legal Translation Studies (Prieto Ramos, 2014a, s. 266)

Karakteristisk for juridisk oversettelse er samspill mellom (1) kunnskap i komparativ rett og kunnskap om oversettelse (*Legal translation studies* (LTS) – de Groot, 1988; Husa, 2012, 2015 og 2017; Prieto Ramos, 2014b; Simonnæs, 2019), mellom (2) hermeneutikk som tolkningsmetode brukt av jurister og av fagoversettere (Cercel *et al.*, 2015; Nerhot, 1990; Taylor, 2010), samt samspillet mellom (3) juss og lingvistikk, herunder terminologi (Arntz, 1999; Bowker, 2023; Engberg, 2013; Levy, 1995; Mattila, 2002; Roald, 2010; Prieto Ramos, 2020).

Juridiske oversettelser har ikke status som juridiske dokumenter i et rettsystem (Husa, 2015, s. 19), men kan ha juridiske implikasjoner. De skal sørge for at juss kan anvendes på ulike områder (privat og offentlig rett) og med ulikt formål: «Legal translation can ... be classified in the light of the purposes of the TL [target language] texts: (1) normative purpose, ... (2) informative purpose ... and (3) general or judicial purpose» (Cao, 2010, s. 191). Oversettelser skal muliggjøre rettslige prosesser. Oversettere skal dermed ikke anvende juss slik som jurister, politi (se kap. 11), barnevernsansatte (se kap. 3 og 20) eller skoleledere (se kap. 22). Oversettelsene skal imidlertid ivareta rettssikkerheten til de involverte. Dermed har oversetteren et betydelig ansvar for korrekt gjengivelse av innholdet. For å kunne oversette juridiske tekster som

garanterer rettssikkerheten, kreves det kunnskap om to rettssystem og innsikt i komparativ rett (Gémar, 2014), noe som vanligvis formidles i jussrelaterede utdanninger.

Pedagogiske tilnæringer til juridisk oversettelse

Utdanningsprogrammer innen fagoversettelse verden rundt tar utgangspunkt i tidligere nevnte kompetansemodell for utvikling av programstruktur og læringsinnhold. I Europa finnes i tillegg nettverket *European Master of Translation* (EMT), som er et samarbeid mellom en rekke utdanningsinstitusjoner og EU-kommisjonen. Medlemskap i dette nettverket garanterer kvaliteten til utdanningsprogrammet. EMT har utviklet en pedagogisk motivert versjon av kompetansemodellen (i motsetning til den forskningsbaserte modellen presentert tidligere). Modellen er «one of the leading reference standards for translator training throughout the European Union and beyond, both in academia and industry» (EMT, 2022, s. 2). Men selv om denne modellen er utarbeidet spesielt for utdanning i fagoversettelse, tar den ikke høyde for spesifikke typer fagoversettelse som for eksempel juridisk oversettelse.

For juridisk oversettelse er det derfor blitt utviklet en variant av kompetansemodellen som er spesifikk for juridisk oversettelseskompetanse (Prieto Ramos, 2011). I denne modellen erstattes kunnskap om verden med tematisk kompetanse. Dette omfatter kunnskap om rettssystemer og rettsvesen, rettsprosesser, juridiske begrep og termer, samt bevissthet rundt forskjeller mellom rettssystemer. Dette forutsetter innsikt i komparativ rett (Prieto Ramos, 2011, s. 12–13).

Prieto Ramos påpeker viktigheten av målrettete kurs i juridisk oversettelse fordi «[i]t is in legal translation courses that translation and law, and all competences reinforced in other courses, must be integrated and put into practice through legal translation-specific methodologies» (Prieto Ramos, 2011, s. 14). Sistnevnte foreslår han realisert gjennom en firedelt trinnvis tilnærming:

1. Analyse av konteksten (såkalt *skopos*) til en oversettelse (rettssystem, rettsfamilie, rettskilde, rettsområde, sjanger).

2. Analyse av teksten som skal oversettes, dvs. kildeteksten (lingvistiske trekk, funksjon, begrep, terminologi).
3. Overføring til målspråk (tekstproduksjon).
4. Revidering (Prieto Ramos, 2011, s. 14–17).

Til slutt fremhever Prieto Ramos viktigheten av praktisk opplæring under så realistiske forhold som mulig. Dette innebærer bruk av autentiske kildetekster i undervisningen og fokus på oversettelsesprosessen, samt refleksjoner rundt denne prosessen på hvert av de fire trinnene. Trinn 1 og 2 innebærer anvendelse av komparativ rett i juridisk oversettelse.

Klabal (2022) understreker at kunnskap om komparativ rett er avgjørende for en juridisk oversetters kompetanse: «It goes without saying that the deeper the (comparative) knowledge of the source and target legal systems, the more competent the translator» (s. 48). Han foreslår *conceptual comparative analysis* (CCA), som er en metode der oversetteren identifiserer og analyserer begreper i kildeteksten og sammenligner disse med tilsvarende begrep i målkulturen og på målspråket (s. 49). Metoden er spesielt viktig i undervisning av to grunner. For det første benytter studenter seg som regel av fysiske og digitale ordbøker og stoler ofte blindt på informasjon de finner der (Biel, 2008, s. 29; Klabal, 2022, s. 49). For det andre er studenter ofte usikre på hvordan de skal håndtere situasjoner der begrep og tilsvarende terminologi ikke finnes på målspråket eller bare dekker deler av kildebegrepet (Klabal, 2022, s. 49–50). CCA bidrar dermed til det Klabal beskriver som hovedformål med juridisk oversettelse: «Legal translation must achieve both communicative and legal equivalence, i.e. to [sic] achieve identity of meaning between original and translation» (s. 50). Undervisningen i *JurDist* er lagt opp i tråd med den teoretiske diskusjonen rundt juridisk oversetterkompetanse (Prieto Ramos, 2011) og den metodiske tilnærmingen til juridisk oversettelse (Prieto Ramos, 2011; Klabal, 2022). I det følgende skal vi se nærmere på kursets læringsinnhold og pedagogiske utforming.

JurDist

JurDist-tilbudet må ses i sammenheng med autorisasjonsprøven i oversettelse, som Norges Handelshøyskole på vegne av Kunnskapsdepartementet har det administrative og faglige ansvaret for. For å få bevilling i Norge som statsautorisert translatør må autorisasjonsprøven bestås (Norges Handelshøyskole, u.å.a).

I forbindelse med vurderingen av besvarelsene til autorisasjonsprøven ble vi tidlig oppmerksomme på at oversettelse av juridiske tekster er særlig utfordrende for kandidatene. Dette skyldes at de ofte mangler juridisk allmennkunnskap som beskrevet av Prieto Ramos (kunnskap om rettssystemer, rettsvesen og rettsprosesser, juridiske begrep og termer samt bevissthet rundt forskjeller mellom ulike rettssystemer).

Et kurs som formidler den interdisiplinære kunnskapen som beskrevet tidligere, ble derfor ansett som et viktig ledd i prosessen for å bli statsautorisert translatør. Kurset tilbys i henholdsvis engelsk, fransk, spansk og tysk fordi Norges Handelshøyskole har ansatte som har fagkompetanse i disse fire språkene. I tillegg tilbys autorisasjonsprøven for disse fire språkene årlig i motsetning til andre språk, som tilbys etter et rotasjonsprinsipp som styres av samfunnsrelevans og etterspørsel.

Etter det vi kjenner til, er *JurDist* det eldste interdisiplinære undervisningstilbudet i juridisk oversettelse i Norge. Etter oppstarten høsten 2013 har *JurDist* vært tilbudt annet hvert år ved Norges Handelshøyskoles avdeling for etter- og videreutdanningsvirksomhet, NHHE. I løpet av ti år har cirka 125 studenter fullført kurset. Som etter- og videreutdanningstilbud betales kurset av studentene. Opptak krever bestått bachelorgrad tilsvarende 180 studiepoeng, uavhengig av fagområde.

Det er flere grunner til at vi ikke krever dokumentert utdanning innen oversettelse. For det første finnes det ikke, som tidligere nevnt, utdanning i oversettelse på bachelornivå i Norge. Derfor praktiseres oversettelse i Norge ofte av personer som er tospråklige og har opparbeidet seg en viss oversettelseskompetanse gjennom praktisk arbeid. For det andre åpner den interdisiplinære karakteren til juridisk oversettelse opp for studenter med annen fagbakgrunn, for eksempel personer med jussbakgrunn. Et krav om 180 studiepoeng i oversettelse er altså for restriktivt med tanke på den norske konteksten og juridisk oversettelse som fag. I ytterste konsekvens kunne dette

føre til at kurset ikke kan tilbys på grunn av mangel på kvalifiserte søkere, noe som igjen vil føre til at den nødvendige kompetansen, som trengs i det norske samfunnet, ikke opparbeides.

Videre krever vi ikke dokumentasjon på språkferdigheter, men vi anbefaler *solide* forkunnskaper i begge språk. Søkerne må selv evaluere om de besitter de nødvendige språkkunnskapene i både norsk og det valgte fremmedspråk. Dette er spesielt viktig for søkere som hverken har norsk eller fremmedspråk som sitt morsmål.

Kurset gjennomføres over to semestre: *Jus for oversettere* (modul 1, 7,5 studiepoeng) og *Juridisk oversettelse* (modul 2, 7,5 studiepoeng). Det undervises én klokke per uke i tolv uker per semester via *Zoom*. Forelesningene foregår på kveldstid for å legge til rette for at studentene står i vanlig arbeid på dagtid. I tillegg kreves det en del forberedelse til forelesningene i form av pensumlæsning, skriftlige innleveringer og oversettelsesoppgaver som studentene må gjennomføre jevnlig. Studentenes totale arbeidsbelastning er nøye utregnet med tanke på at hver modul gir 7,5 studiepoeng.

I modul 1 formidles grunntrekkene i det norske rettssystemet samt grunnleggende kjennetegn ved supranasjonal rett (EU-/EØS-rett) og folkerett/internasjonalt rett sammenlignet med rettssystemene i henholdsvis England, Frankrike, Spania og Tyskland. Forelesningene baserer seg blant annet på utdrag av Arnesen (2015), Koch & Kjølstad (2023), Lilleholt (2021) og Simonnæs (2022a). Studentene skal tilegne seg «grunnleggende kunnskap om utvalgte aspekter ved rettssystemet i Norge og det valgte (retts)kulturområdet» (Norges Handelshøyskole, u.å.b). På denne måten bygger studentene opp juridisk fagkunnskap i tråd med den juridiske kompetansemodellen (Prieto Ramos, 2011).

En professor fra det juridiske fakultetet ved Universitetet i Bergen foreleser blant annet om ulike måter for konfliktløsning i domstolssystemet i Norge. Her skiller Norge seg fra mange andre land ved at domstolene har en generell kompetanse til å løse både sivile saker og straffesaker. Sentralt står likeledes oversikt over de forskjellige typer rettskildedefaktorer (Eckhoff, 1997). Lovgivningsprosessen og påvirkningen av internasjonal- og spesielt supranasjonal (EU)-rett på grunn av EØS-avtalen (1996) er andre sentrale temaer for jusprofessorens forelesninger.

De øvrige forelesningene holdes av fagpersoner ved Institutt for fagspråk og interkulturell kommunikasjon som har forsket på ulike aspekter

ved juridisk oversettelse (f.eks. Hegrenæs *et al.*, 2022; Roald, 2010; Roald & Whittaker, 2012; Simonnæs, 2013, 2014, 2016, 2018, 2019; Simonnæs *et al.*, 2015). Tema for disse forelesningene er blant annet inndelingen i rettsfamilier og rettsområder og juridiske utdanningsløp og yrker i Norge, som følges opp i språkspesifikke forelesninger med fokus på for eksempel domstolssystemet og lovgivningsprosessen i England, Frankrike, Spania og Tyskland. Her baseres forelesningene på Koch & Kjølstad (2023), Lando (2009), Rutherford *et al.* (2022), Soriano-Barabino (2016) og Simonnæs (2023). Fordelingen av undervisningsaktivitet mellom fagpersoner i juss og fagpersoner i juridisk oversettelse gjenspeiler den interdisiplinære karakteren til juridisk oversettelse og kunnskapsbehovet til en juridisk oversetter som beskrevet tidligere (Prieto Ramos, 2011).

Med dette som utgangspunkt introduseres studentene til komparativ rett. I en skriftlig oppgave sammenligner studentene en norsk lov (f.eks. arbeidsmiljøloven) med tilsvarende lov(er) i den respektive målkulturen. I tillegg bes de om å sammenligne andre aspekter ved de to rettssystemene. For eksempel beskriver de strafferettslige reaksjoner i henholdsvis det norske og det fremmedspråklige rettssystemet.

For å tydeliggjøre betydningen av komparativ rett for juridisk oversettelse oppfordres studentene til å diskutere utfordringer når relevante begrep som eksempelvis *forvaring* bare delvis er sammenfallende i begge rettskulturer eller mangler helt i målkulturen (Klabal, 2022, s. 50). Studentene oppfordres til å finne tekster som omhandler samme tema i begge rettskulturer for å definere begrepsinnhold og finne frem til passende terminologi (Engberg, 2021, s. 10).

Målet med slike oppgaver er at studentene skal bli kjent med relevante informasjonskilder, herunder lovtekster, i kilde- og målkultur med hensyn til oppbygging, språkbruk og innhold (her eksemplifisert ved arbeidsmiljøloven og straffeloven). Dessuten skal de sette dette i den større konteksten av to rettskulturer som de har lært om tidligere i semesteret.

Her ser vi ofte at studentene benytter seg av upålitelige informasjonskilder som Wikipedia uten å verifisere informasjon i andre relevante kilder, som for eksempel lovtekster. Dette skjer fordi de ennå ikke er godt nok kjent med disse rettskildene. Dessuten er studentene ofte fastlåst i en idé om at det bare finnes én tilsvarende lov i målkulturen som dekker alle aspekter ved den norske loven. Dette er fortsatt tegn på deres begrensede kunnskap om grunnleggende juridiske forhold og prinsipper som diskutert tidligere (Prieto Ramos, 2011).

I tillegg til at studentene får individuelle tilbakemeldinger, publiserer vi en oppsummerende kommentar som inneholder en oversikt over relevante informasjons- og lovklider og respektive lover i målkulturene. Dette fremmer studentenes forståelse av komparativ rett, en forståelse som vurderes i en tilsvarende oppgave til hjemmeeksamen. Den intersystemiske sammenligningen legger grunnlaget for oversettelsesoppgavene i modul 2 (Biel, 2011; Ordóñez-López, 2015; Prieto Ramos, 2011).

Modul 2 sikter på å utvikle studentenes oversettelseskompetanse gjennom ukentlige oversettelsesoppgaver. Studentene skal tilegne seg «generell kunnskap om sentrale juridiske teksttyper/sjangre», «ha innsikt i de spesifikke utfordringene med juridisk oversettelse», «ha generell kunnskap om relevante oversettelsesteoretiske tilnærminger» og «ha generell kunnskap om betydningen av komparativ tilnærming for kvaliteten på juridiske oversettelser» (Norges Handelshøyskole, u.å.b). Undervisningen foregår i språkspesifikke grupper, som undervises parallelt.

Studentene forventes til semesterstart å ha lest en introduksjonsartikkel på norsk om oversettelse og oversettelsesteorier (Simonnæs, 2022b). Denne grunnleggende innføringen er nødvendig siden flertallet av studentene mangler formell utdanning i oversettelse. I løpet av semesteret lenkes derfor forelesningene fortløpende til en artikkelsamling i oversettelsesvitenskap i fagdomenet juss, for eksempel Cao (2010), Biel & Goźdź-Roszkowski (2015), Šarčević (2012) og Prieto Ramos (2011). Slik får studentene et solid litteraturgrunnlag å støtte seg til.

I tråd med blant annet Bhatia (2006, 2023), Šarčević (1997, 2012) og Prieto Ramos (2011) dekket seks sentrale juridiske sjangre i løpet av semesteret: lover og forskrifter, rettsavgjørelser, avtaler, rettslige dokumenter som tiltale, stevning og anker, private dokumenter som attester (fødselsattest, skilsmisseattest, dødsattest etc.) og andre juridiske dokumenter (f.eks. metatekster som veiledninger og omtaler av ulike juridiske regelverk). Relevansen av dette utvalget av sjangre bekreftes også av en stor norsk leverandør av oversettelsestjenester.

Hver sjanger gjennomgås i to forelesninger, først fra norsk til fremmedspråk og så fra fremmedspråk til norsk. Vi bruker autentiske kildeklaster om endringer i samfunnet som gjenspeiles i lovgivning og aktuelle rettsavgjørelser (f.eks. Gulating lagmannsrett – Dom – LG-2021-126423, smittevernloven). Lovtekster og rettsavgjørelser er spesielt relevante siden disse sjangrene er nært

knyttet sammen ved at det i en rettsavgjørelse eksplisitt henvises til lovteksten (intertekstualitet). Det samme gjelder for en rekke andre sjangre. For eksempel kan det i avtaletekster henvises til relevante lovparagrafer.

Studentene diskuterer oversettelsene sine med medstudenter i digitale grupperom (Kelly, 2005, s. 101–102). All gruppediskusjon tilrettelegges av et sett med spørsmål som veileder studentene mot aspekter som for eksempel oversettelsesstrategier (Nord, 2018), sjangerkonvensjoner (Balogh, 2019) og informasjonssøking (Prieto Ramos, 2020). Diskusjonen skal lede studentene til å vurdere relevante oversettelsesstrategier knyttet til den overordnede oversettelsesprosessen (makronivå; oversettelseskontekst) og til enkelte tekstbiter (mikronivå; begrep, ord, frase). I tillegg skal diskusjonene fremme studentenes dybdelæring, dvs. fokus på å identifisere og forstå sammenhenger i fagstoffet (Færstad, 2020, s. 19).

Studentene trenes i å ta utgangspunkt i oversettelsesoppdraget (*translation brief*) som følger med hver oversettelsesoppgave. Oversettelsesoppdraget inneholder informasjon om opphavet til kildeteksten og formålet med oversettelsen (*hvorfor* og *for hvem* teksten skal oversettes og *hvor* oversettelsen skal gjøres tilgjengelig; Reiss, 1984; Nord, 2023). Selv om et konkret oversettelsesoppdrag ikke nødvendigvis gis i praksis, er det uunnværlig i en undervisningssituasjon for å stimulere til refleksjoner rundt betydningen av konteksten for oversettelsesprosessen og det endelige oversettelsesproduktet.

Studentene oppfordres til å sette søkelyset på hvordan de kan bestemme passende oversettelsesstrategi på en glidende skala fra dokumentarisk til instrumentell oversettelse (Baaij, 2018, s. 108; Nord, 2016, 2018; Paolucci, 2017, s. 331–338). I en dokumentarisk oversettelse gjengis kildetekstens ordlyd nærmest ordrett, og tekstens ytre form blir overført til måltekten. Dette fremstår ofte som avvik fra de språklige konvensjonene på målspråket. En dokumentarisk strategi anvendes når mottaker skal vite nøyaktig hva som står i kildeteksten, for eksempel for å vite hva den rettslige konsekvensen av en tiltalebeslutning i kildekulturen er.

I en instrumentell oversettelse er derimot kildetekstens ytre form og språklige kjennetegn mindre relevante. Språklige tilpasninger er dermed hyppige, noe som gjør teksten bedre lesbar for mottaker. En instrumentell strategi anvendes når oversettelsen skal kunne leses som om den var blitt skrevet på målspråket, for eksempel en veiledning om hvordan man søker om bostøtte i Norge (Handelsbanken, u.å.).

På mikronivå (begrep, ord, fraser) diskuteres sentrale problemer knyttet til blant annet overføring av juridiske begreper og navn på rettslige institusjoner, som i høy grad er kulturbundne (Šarčević, 1985). For eksempel diskuteres det om eller hvordan *Cour de Cassation*, *Bundesverfassungsgericht* eller *Audienzia Nacional* kan oversettes til norsk, og hvordan man kan oversette *Høyesterett* til de andre språkene. Her legges det vekt på kunnskap om domstolssystemene i de ulike land (formidlet i høstsemesteret), slik at oversettelsen fanger opp riktig plassering av og kompetanse til de ulike rettsinstansene.

Nok en viktig del i gruppediskusjonen er prosessen med informasjonssøking og evaluering av kvaliteten på informasjonen (herunder kilders pålitelighet) (Prieto Ramos, 2020, s. 278). I stedet for kun tospråklige (juridiske) ordbøker anbefales studentene sterkt å bruke ad-hoc-korpus av sammenlignbare tekster. Ordbøker – i det minste i papirformat – mangler ofte tilstrekkelig kontekstualisering og juridisk informasjon for å finne en adekvat ekvivalent, altså en oversettelse som passer i den gitte konteksten (Biel, 2008; de Groot, 2000; de Groot & van Laer, 2006). Sammenlignbare tekster kan søkes på for terminologi, fraseologi og kollokasjoner (Musacchio & Palumbo, 2008, s. 70–71).

I tillegg diskuteres bruken av grammatiske kategorier som modalverb (eksempelvis *skal* vs. *shall*) og presens indikativ (*normative indicative*, Šarčević, 1997, s. 139f.) i de respektive språkene.

Et siste moment som tas opp i forelesningene er den kulturelle forståelsen og bevisstheten, som er én av delkompetansene i kompetansemodellen. For å gjøre studentene oppmerksomme på forskjeller i ulike rettskulturer, diskuteres for eksempel makrostrukturen i rettsavgjørelser. Denne er svært ulik i de berørte rettssystemene (Stolze, 2014, s. 286). Det samme gjelder bruken av spesielle typografiske regler, som gjentatt bruk av store bokstaver for å referere til nøkkeltermer i engelske og tyske avtaler. Dette vil være et eksempel på en dokumentarisk oversettelsesstrategi der typografien fra kildeteksten gjenspeiles i den norske oversettelsen.

Ved siden av formidling av fagspesifikk kunnskap har kurset som mål å utvikle studentenes evne til å reflektere over eget arbeid, kunnskapsnivå og ferdigheter (Biggs & Tang, 2011, s. 124; se også kap. 6 og 17). Dette er i tråd med læringsutbyttebeskrivelsene i Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning (Regjeringen, u.å.). Det implementeres ved at studentene ikke bare skal oversette en kildetekst, men også beskrive og begrunne sin oversettelsesprosess i en refleksjonstekst. Refleksjonsteksten inneholder

også en oversikt over hvilke kilder de har konsultert i oversettelsesprosessen, noe som dokumenterer deres informasjonssøkkompetanse.

Utfordringer

Studentene er stort sett fornøyde med kursets innhold og format. I evalueringene nevner de i all hovedsak at formidling av grunnleggende kunnskaper om norsk og utenlandsk rettssystem (modul 1) har vært nødvendig, ettersom de ofte mangler forkunnskaper. Modul 1 gir et godt kunnskapsgrunnlag for oversettelsesoppgavene i modul 2. Noen ønsker seg flere undervisningstimer med jussprofessoren, dvs. et utvidet fokus på det norske rettssystemet. Dette tyder på at kunnskapsnivået på dette feltet er generelt lavt, noe som kan skyldes at mange av våre studenter ikke har gjennomført norsk skolegang. Det at kurset er et betalingskurs begrenser omfanget av undervisningstimer vi kan tilby. Skulle vi tilby flere timer undervisning per semester, måtte vi ha krevd høyere kursavgift, noe som er utfordrende for mange deltakere da de fleste ikke støttes finansielt av arbeidsgiver. Gitt den interdisiplinære karakteren til juridisk oversettelse og kompleksiteten i fagstoffet, burde kurset ideelt sett hatt et større omfang både når det gjelder antall undervisningstimer og studentenes egeninnsats. De ytre rammene beskrevet tidligere (opptakskrav, betalingsevne, målgruppe) tillater dog ikke dette.

En annen utfordring er det varierende språknivået til studentene. En konsekvens av at vi ikke krever dokumentasjon på *solide ferdigheter* i norsk og fremmedspråket, men overlater til søkerne selv å vurdere dette, er at søkerne ofte overvurderer egne ferdigheter i ett eller begge språk. Formuleringen *solide ferdigheter* er relativt upresis og er underlagt et visst skjønn. Resultatet er en svært heterogen studentgruppe. Læringsfokus ligger på interdisiplinær kunnskapsutvikling i oversettelse og juss, ikke på språkopplæring, selv om språk er en viktig del av oversettelse.

Studenter som overvurderer sine språkkunnskaper, har ofte utfordringer med kursinnholdet. De sliter for eksempel med å forstå (deler av) kildeteksten og har dermed utfordringer med å overføre innholdet på en korrekt måte. De sliter med andre ord med å anvende CCA. Forskjellene på studentenes

forkunnskaper blir også tydelige på andre områder som kunnskap om og erfaring med oversettelse og kunnskap om juss.

Til tross for disse utfordringene, som legger føringer på hvordan kurset er lagt opp både når det gjelder innhold og undervisningsmetode, er kurset etter vår mening et velutviklet utdanningstilbud innen juridisk oversettelse. Det svarer på et tydelig samfunnsbehov. Innenfor gitte rammer har vi prioritert å gi studentene kunnskap om teori og metode som er i tråd med aktuell forskning på feltet (f.eks. Prieto Ramos, 2011, 2014, 2020; Klabal, 2022). Overfor studentene legger vi vekt på at kurset gir dem grunnleggende kunnskap om viktige prinsipper om juridisk oversettelse. Dette danner grunnlag for å videreutvikle deres oversettelseskompetanse på egen hånd gjennom praktisk arbeid. Målet er med andre ord å lære studentene å lære, og å anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye tekster og andre tekstsjangre.

Før neste oppstart av kurset vil krav til språkferdigheter tydeliggjøres ved å henvise til Det felles europeiske rammeverket for språk: læring, undervisning, vurdering (*Common European Framework of Reference for Languages, CEFR*). Rammeverket er et verktøy for å beskrive språk- og kommunikasjonsferdigheter i et fremmedspråk på en skala fra A1 til C2. C2 er det høyeste nivået som kan oppnås. Rammeverket har siden 2001 vært mye brukt ved europeiske utdanningsinstitusjoner, men har inntil nylig vært lite kjent i Norge. Dette har imidlertid endret seg i den senere tid. Vi vil derfor i fremtiden anbefale språkferdigheter tilsvarende nivå C1 i begge språk. Studentene vil fortsatt måtte evaluere sine egne språkferdigheter, men har nå klare kriterier å forholde seg til. Dette vil forhåpentligvis bidra til å jevne ut studentenes nivå når det kommer til språkkunnskaper, til tross for at dette kan føre til at færre studenter melder seg på kurset.

I tillegg vil vår undervisningsaktivitet ta sikte på å øke studentenes kritiske bevissthet rundt kunstig intelligens (KI) og bruken av store språkmodeller for oversettelse, for eksempel ChatGPT. Som Giampieri (2024), med støtte i flere studier, påpeker, er KI-genererte juridiske oversettelser forbundet med ulike former og grader av risiko. Dette skyldes blant annet spørsmål knyttet til personvern, konfidensialitet og immaterielle rettigheter.

Enn videre er KI-genererte løsninger ofte ikke i stand til å fange opp nyansene i kildetekstene, noe som krever langsiktig menneskelig ekspertise og erfaringer på angjeldende fagdomene. Dette betyr at KI-genererte juridiske

oversettelser må overvåkes nøye og spesielt etterredigeres av den menneskelige oversetteren, noe som må inngå i kursets læringsinnhold.

Konklusjon

Til tross for behovet i det norske samfunnet for profesjonell oversettelse, og spesielt juridisk oversettelse, finnes det veldig få utdanningstilbud i Norge. *JurDist* bidrar til å dekke dette behovet. Juridisk oversettelse er en spesielt utfordrende oppgave fordi oversetteren må ha ekspertise både i oversettelse (språk, pragmatikk, sjangerkunnskap, informasjonssøking mfl.) og i juss (rettssystemer, rettskultur, komparativ rett). En juridisk oversetter arbeider hele tiden interdisiplinært, noe som krever måltilpasset opplæring og erfaring.

JurDist er bygget opp slik at kurset formidler kunnskap og ferdigheter i begge disipliner. Mens modul 1 i kurset omhandler jusskunnskaper om det norske og det utenlandske rettssystemet, fokuserer modul 2 på oversettelse av juridiske tekster. Kursets pedagogiske utforming er tett knyttet opp mot aktuell forskning innen oversettelsesdidaktikk, med spesielt fokus på juridisk oversettelse. Ved kursets slutt skal deltakerne ha opparbeidet seg den nødvendige kunnskapen til å navigere i to ulike rettssystemer. De skal kunne identifisere og forstå likheter og ulikheter mellom disse to systemene, noe som er avgjørende for å kunne oversette en rekke juridiske dokumenter på en hensiktsmessig og korrekt måte som garanterer rettssikkerheten til de involverte. Kurset har som mål å utdanne gode fagoversettere som kan anvende juridisk kunnskap uten selv å være jurister.

Referanser

- Albir Hurtado, A. (Red.). (2017). *Researching translation competence by PACTE group* (Vol. 127). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/btl.127>
- Arnesen, F. (2015). Om den babelske vending i norsk rett. *Lov og rett*, 54(6), 344–362. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3061-2015-06-03>
- Arntz, R. (1999). Rechtsvergleichung und Kontrastive Terminologiearbeit: Möglichkeiten und Grenzen interdisziplinären Arbeitens. I P. Sandrini (Red.), *Übersetzen von Rechtstexten. Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache* (s. 185–201). Gunter Narr.
- Balogh, D. (2019). The role of genres and text selection in legal translator training. *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*, 58(71), 17–34. <https://doi.org/10.2478/slgr-2019-0015>
- Bhatia, V. K. (2006). Legal genres. I K. Brown (Red.), *Encyclopedia of language & linguistics* (Vol. 7, s. 1–7). Elsevier.
- Bhatia, V. K. (2023). Legal genres in interdiscursive contexts. I A. Wagner & A. Matulewska (Red.), *Research handbook on jurilinguistics* (s. 159–178). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781802207248.00019>
- Biel, Ł. (2008). Legal terminology in translation practice: Dictionaries, googling or discussion forums? *SKASE Journal of Translation and Interpretation*, 3(1), 22–38.
- Biel, Ł. (2011). Professional realism in the legal translation classroom: Translation competence and translator competence. *META: Journal des Traducteurs*, 56(1), 162–178. <https://doi.org/10.7202/1003515ar>
- Biel, Ł. & Goźdź-Roszkowski, S. (2015). Legal translation. I L. Bogucki, S. Goźdź-Roszkowski & P. Stalmaszczyk (Red.), *Ways to translation* (s. 249–273). Łódź University Press.
- Biggs, J. B., Tang, C. & Society for Research into Higher Education. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does*. Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Bowker, L. (2023). *De-mystifying translation: Introducing translation to non-translators*. Routledge. <https://doi.org/10.52034/lanstts.v0i12.239>
- Baaij, C. J. W. (2018). *Legal integration and language diversity. Rethinking translation in EU lawmaking*. Oxford University Press.
- Cao, D. (2010). Legal translation. I Y. Gambier & L. van Doorslaer (Red.), *Handbook of translation studies* (s. 191–195). John Benjamins. <https://doi.org/10.4324/9781003217718>
- Cercel, L., Stolze, R. & Stanley, J. (2015). Hermeneutics as a research paradigm. I R. Stolze, J. Stanley & L. Cercel (Red.), *Translational hermeneutics. The first symposium* (s. 17–40). Zeta. <https://doi.org/10.5840/zeta-translational20152>
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Hentet 3. desember 2024 fra <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/>
- Delisle, J., Lee-Jahnke, H. & Cornier, M. C. (Red.) (1999). *Terminologie de la traduction – Translation Terminology – Terminologia de la traduccion – Terminologie der Übersetzung*. Benjamins.

- DG Translation. (2023). *Annual activity report 2022* (Ref. Ares(2023)2333864 – 31/03/203). European Commission. https://commission.europa.eu/document/download/782e4be4-36aa-4bcf-bc1e-4d6db4b06079_en?filename=DGT_AAR_2022_en.pdf
- Eckhoff, T. & Helgesen, J. E. (1997). *Rettskildelære*. Tano Aschehoug.
- EMT. (2022). *European Master's in Translation Competence Framework*. European Commission. http://commission.europa.eu/document/download/b482a2c0-42df-4291-8bf8-923922ddc6e1_en?filename=emt_competence_fw_k_2022_en.pdf
- Engberg, J. (2013). Legal linguistics as a mutual arena for cooperation – Recent developments in the field of applied linguistics and law. *AILA Review*, 26, 24–41. <https://doi.org/10.1075/aila.26.03eng>
- Engberg, J. (2021). Legal translation as communication of knowledge: On the creation of bridges. *Parallèles*, 33(1), 6–17.
- Friedman, L. M. (1975). *The legal system: A social science perspective*. Russel Sage Foundation.
- Færstad, J.-O. (2020). Å studere juss. *Jussens Venner*, 55(1), 1–27. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3126-2020-01-01>
- Gémar, J.-C. (2014). Catching the spirit of the law: From translation to co-drafting. I S. Glanert (Red.), *Comparative law – engaging translation* (s. 67–85). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203380895-11>
- Giampieri, P. (2024). The use of AI in the translation of legal documents. A critical analysis. *trans-kom*, 17(2), 343–358.
- Groot, G. R. de (1988). Problems of legal translation from the point of view of a comparative lawyer. I P. Nekeman (Red.), *Actes du XIe Congrès mondial de la FIT: La traduction, notre avenir* (s. 407–421). Euroterm.
- Groot, G. R. de (2000). The quality of bilingual dictionaries. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 4, 331–335. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2010-2-336>
- Groot, G. R. de & van Laer, C. J. P. (2006). The dubious quality of legal dictionaries. *International Journal of Legal Information*, 34(1), 65–86.
- Göpferich, S. (2008). *Translationsprozessforschung. Stand – Methoden – Perspektiven*. Gunter Narr.
- Göpferich, S. (2009). Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study TransComp. I S. Göpferich, A. L. Jakobsen & I. M. Mees (Red.), *Behind the mind: Methods, models and results in translation process research* (4, s. 11–37). Samfundslitteratur.
- Handelsbanken. (u.å.). *Bostotte*. <https://www.husbanken.no/person/bostotte/>
- Hegrenæs, C. F., Roald, J., Sandvei, B. & Simonnæs, I. (2022). Teaching specialized translation: Curriculum design of an online master course in legal translation. *CTTL E*, 8, 258–289. <https://doi.org/10.51287/ctl20228>
- Husa, J. (2012). Understanding legal languages – linguistic concerns of the comparative lawyer. I C. J. W. Baaij (Red.), *The role of legal translation in legal harmonization* (s. 161–181). Kluwer Law International.
- Husa, J. (2015). *A new introduction to comparative law*. Hart Publishing.
- Husa, J. (2017). Translating legal language and comparative law. *International Journal for the Semiotics of Law*, 30(3), 261–272. <https://doi.org/10.1007/s1196-016-9490-9>

- Kelly, D. (2005). *A handbook for translator trainers: A guide to reflective practice*. St. Jerome Pub.
- Klabal, O. (2022). Teaching comparative conceptual analysis to legal translation trainees. I *Teaching translation vs. training translators* (s. 47–68). Olomouc Modern Language Series.
- Koch, S. & Kjølstad, M. (Red.). (2023). *Handbook on legal cultures: A selection of the world's legal cultures, Vol. 1–2*. Springer.
- Koller, W. & Berg Henjum, K. (2020). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft* (9. überarb. u. erw. Aufl.). Narr Francke Attempo Verlag.
- Lando, O. (2009). *Kort indføring i komparativ ret*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Levy, J. N. (1995). 'What is Meaning in a Legal Text?' A first dialog for law and linguistics. *University Law Quarterly*, 73(3), 771–783.
- Lilleholt, K. (Red.) (2014). *Knophs oversikt over Norges rett*. Universitetsforlaget.
- Mattila, H. E. S. (2002). Towards the science of legal linguistics. I H. E. S. Mattila (Red.), *The development of legal language. Papers from an international symposium held at the University of Lapland, September 13–15, 2000* (s. 167–191). Kauppakaari.
- Mattila, H. E. S. (2002). Towards the science of legal linguistics. I H. E. S. Mattila (Red.), *The development of legal language. Papers from an international symposium held at the University of Lapland, September 13–15, 2000* (s. 167–191). Kauppakaari.
- Musacchio, M. T., & Palumbo, G. (2008). Shades of grey: A corpus-driven analysis of LSP phraseology for translation purposes. I C. T. Torsello, K. Ackerley & E. Castello (Red.), *Corpora for university language teachers* (s. 69–79). Peter Lang.
- Nerhot, P. (1990). Interpretation in legal science. The notion of narrative coherence. I P. Nerhot (Red.), *Law, interpretation and reality: Essays in epistemology, hermeneutics and jurisprudence* (s. 193–225). Kluwer Academic Publishers.
- Nord, C. (2016). Skopos and (un)certainly: How functional translators deal with doubt. *META, Translator's Journal*, 61(1), 29–41.
- Nord, C. (2018). *Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained* (2. utg.). St. Jerome.
- Nord, C. (2023). Functionalist approaches. I K. Marais & R. Meylaerts (Red.), *The Routledge handbook of translation theory and concepts* (s. 169–184). Routledge.
- Norges Handelshøyskole. (u.å.-a). *Autorisasjonsprøve i oversettelse*. Hentet 3. desember 2024 fra <https://www.nhh.no/institutt/fagsprak-og-interkulturell-kommunikasjon/autorisasjonsprove-i-oversettelse/>
- Norges Handelshøyskole. (u.å.-b). *Faglig innhold*. Hentet 3. desember 2024 fra <https://www.nhh.no/executive/andre-executive-studier/jurdist—juridisk-oversettelse/faglig-innhold/>
- Obenaus, G. (1995). The legal translator as information broker. I M. Morris (Red.), *Translation and the law* (s. 247–259). John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/ata.viii.17obe>
- Ordóñez-López, P. (2015). A critical account of the concept of “basic legal knowledge”: Theory and practice. *The Interpreter and Translator Trainer*, 9(2), 156–176.
- Paolucci, (2017). Foreignising and domesticating strategies in translating legal texts. *International Journal of Legal Discourse*, 2(2), 325–345.
- Prieto Ramos, F. (2011). Developing legal translation competence: An integrative process-oriented approach. *Comparative Legilinguistics*, 5, 7–21. <https://doi.org/10.14746/cl.2011.5.01>

- Prieto Ramos, F. (2014a). Legal translation studies as interdisciplinary: Scope and evolution. *META, Translators' Journal*, 59(2), 260–277. <https://doi.org/10.7202/1027475ar>
- Prieto Ramos, F. (2014b). Parameters for problem-solving in legal translation: Implications for legal lexicography and institutional terminology management. I L. Cheng, K. Kui & A. Wagner (Red.), *The Ashgate Handbook of Legal Translation* (s. 121–134). Ashgate. <https://doi.org/10.4324/9781315612706-16>
- Prieto Ramos, F. (2020). The use of resources for legal terminological decision-making: Patterns and profile variations among institutional translators. *Perspectives*, 29(2), 278–310. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2020.1803376>
- Prieto Ramos, F. (2022). Legal translation. *Encyclopedia of Translation and Interpreting (ENTI)*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6369066>
- Regjeringen. (2024, 3. desember). *Norges frihandelsavtaler*. <http://www.regjeringen.no/no/tema/naringsliv/handel/nfd—innsiktsartikler/frihandelsavtaler/partner-land/id438843/>
- Regjeringen. (u.å.). *Utbyttebeskrivelser i kvalifikasjonsrammeverk*. Hentet 28. februar 2024 fra http://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/utbyttebeskrivelser_kvallifikasjonsrammeverk_endelig_mars09.pdf
- Reiss, K. (1984). Methodische Fragen der übersetzungsrelevanten Textanalyse. Die Reichweite der Lasswell-Formel. *Lebende Sprachen*, 1, 7–10.
- Roald, J. (2010). Strates discursives et textes de spécialités à traces dialogiques : Le droit et les relations du travail. I W. von Hahn & C. Vertan (Red.), *Fachsprachen in der weltweiten Kommunikation. Akten des XVI Europäischen Fachsprachensymposiums, Hamburg 2007* (s. 254–358). Peter Lang.
- Roald, J. & Whittaker, S. (2012). Les normes discursives dans le langage juridique: défis terminologiques et traductologiques. I M. Meunier, M. Charret-del Bove & E. Damette (Red.), *La traduction juridique. Points de vue didactiques et linguistiques* (s. 43–53). Université de Lyon.
- Robinson, D. (1997). *Becoming a translator. An accelerated course*. Routledge.
- Rutherford, H., Kotecha, B. & Macfarlane, A. (2022). *English legal system*. Oxford University Press.
- Šarčević, S. (1985). Translation of culture-bound terms in laws. *Multilingua*, 4(3), 127–133.
- Šarčević, S. (1997). *New approach to legal translation*. Kluwer Law International.
- Šarčević, S. (2012). Challenges to the legal translator. I P. M. Tiersma & L. M. Solan (Red.), *The Oxford handbook of language and law* (s. 187–199). Oxford University Press.
- Scarpa, F. (2020). *Research and professional practice in specialised translation*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/978-1-137-51967-2>
- Schroth, P. W. (1986). Legal translation. *The American Journal of Comparative Law, Supplement*, 34. <https://doi.org/10.1093/ajcl/34.suppl1.47>
- Scott, J. (2017). Legal translation – A multidimensional endeavour. *Comparative Legilinguistics*, 32, 37–66.
- Scott, J. & O’Shea, J. (2021). How legal documents translated outside institutions affect lives, businesses and the economy. *International Journal Semiotics of Law*, 34, 1331–1373. <https://doi.org/10.1007/s11196-020-09815-5>
- Simonnæs, I. (2013). Legal translation and “traditional” comparative law – similarities and differences. I Ł. Biel & J. Engberg (Red.), *LANS – Linguistica Antverpiensia New Series*, 12, 147–160. <https://doi.org/10.52034/lanstts,v12i>

- Simonnæs, I. (2014). Legal comparison as a prerequisite to legal translation. The inherent interrelatedness between legal comparison and legal translation. I I. Helland & S. Koch (Red.), *Nordic and Germanic Legal Methods. Contributions to a Dialogue between Different Legal Cultures, with a Main Focus on Norway and Germany* (s. 23–43). Mohr Siebeck. <https://doi.org/10.14746/cl.2017.32.2>
- Simonnæs, I. (2016). Legal language – Pragmatic approaches to its interconnectivity with legal interpretation and legal translation. *META, Translator's Journal*, 61(2), 421–438. <https://doi.org/10.7202/1037766ar>
- Simonnæs, I. (2018). Teaching legal translation: Didactic considerations – The online course JurDist. I A. Liitmatainen, A. Nurmi, M. Kivilehto, L. Salmi, A. Viljanmaa & M. Wallace (Red.), *Legal translation and court interpreting: Ethical values, quality, competence training* (s. 289–309). Frank & Timme.
- Simonnæs, I. (2019). Intersystemischer Rechtsvergleich und interlinguale Rechtsübersetzung Norwegen und Deutschland. *Comparative Legilinguistics*, 37(2), 63–83.
- Simonnæs, I. (2022a). *Kort oversikt over grunnleggende juridiske realia i Norge*. NHH.
- Simonnæs, I. (2022b). *Betraktninger omkring oversettelse og oversettelsesteori(er) – Kort innføring*. NHH.
- Simonnæs, I. (2023). *Basiswissen deutsches Recht für Übersetzer. Mit Übersetzungsübungen und Verständnisfragen* (3. völlig neu bearbeitete Auflage). Frank & Timme. <https://doi.org/10.57088/978-3-7329-8939-3>
- Simonnæs, I., Langerfeld, C., Roald, J. & Sandvei, B. (2015). Teaching legal translation in Norway – JurDist: an online course. *Terminology Science & Research*, 25, 28–39.
- Soriano-Barabino, G. (2016). *Comparative law for legal translators*. Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/978-1-78707-040-0>
- Statistisk sentralbyrå. (2024, 3. desember). *Innvandrere etter innvandringsgrunn*. <http://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn>
- Stolze, R. (2014). *Praxishandbuch Urkundenübersetzung. Fertigkeiten, Terminologie, Rechts-sprache*. Stauffenburg.
- Talén, G. (1998). Juridisk fagoversettelse – Det komplett umuliges kunst. I W. Rasmussen & I. Simonnæs (Red.), *Instituttserien NHH* (1/1998, s. 35–49). NHH Brage.
- Taylor, G. H. (2010). Ricoeur and law: The distinctiveness of legal hermeneutics. I S. Davidson (Red.), *Ricoeur across the disciplines* (s. 84–101). Bloomsbury Publishing.
- Universitetet i Agder. (2024, 3. desember). *Oversettelse i offentlig sektor (nettbasert)*. <https://www.uia.no/studier/program/evu-oversettelse-i-offentlig-sektor-nettbasert/>
- Universitetet i Agder. (2024, 3. desember). *Oversettelse og fagspråklig kommunikasjon (nettbasert)*. <https://www.uia.no/studier/program/oversettelse-og-fagspråklig-kommunikasjon-master-2ar/>
- Wilss, W. (1976). Perspectives and limitations of a didactic framework for the teaching of translation. I R. W. Brislin (Red.), *Translation. Applications and research* (s. 117–137). Gardner Press.
- Woodsworth, J. (2001). History of translation. I M. Baker (Red.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (s. 100–105). Routledge.